

een beetje verlichten. De laatste draaide nu niet alleen op voor de problemen bij de micro's. Overigens betekende dat niet dat Leo op zijn lauweren kon gaan rusten; hij is ook 's avonds doorgedaan met determineren, is blijven logeren en heeft ook een groot deel van de volgende dag aan de micro's besteed. Verder waren er drie vlinderliefhebbers gekomen, die nog geen lid waren van de Vlinderwerkgroep Friesland. Overigens gaven alle drie zich in de loop van de dag ook op als lid van onze werkgroep, zodat Siebe Visser, Dolf Visser en Alle Postmus nu ook in de ledenlijst terug zijn te vinden. Siebe Visser woont op Ameland en had een behoorlijke hoeveelheid dag- en nachtvlinders meegenomen. Met hulp van de deskundigheid van de andere aanwezigen en een hoeveelheid boeken konden alle vlinders op naam worden gebracht, hetgeen zelfs nog enkele verrassingen opleverde. Elders in deze Flinterwille wordt daarvan verslag gedaan. In totaal werd de determinatiedag door 18 vlinderliefhebbers bezocht. Met vereende krachten werden meegebrachte vlinders, foto's, dia's etc. op naam gebracht, terwijl Jannie, Chris en Francisca tussen de bedrijven door voor soep, broodjes, koffie etc. zorgden. Abel en Francisca Jagersma kregen verder nog hulp bij technische problemen bij de installatie van hun camera's op de microscoop en het gebruik van een webcam in combinatie met de microscoop. Ook die problemen konden worden opgelost. Wordt volgend jaar zeker vervolgd!

Verslag bladmijnenexcursie. Jannie Sinnema

Op 18 oktober gingen 8 personen onder leiding van Leo Bot op pad om het gebied bij Oostermeer-Hoogzand op bladmineerders te inventariseren. Bij de plaats van samenkomst bij de kerk ontdekten we reeds de beruchte mijnen van *Cameraria ohridella* op Paardekastanje. Verder zagen we de vouwmijnen van *Phyllonorycter tristrigella* op Iep.

Hierna reden we naar het uitkijkpunt over het Bergumermeer. Langs het zandpad stonden veel verschillende struiken. Leo had het druk met determineren. Op Meidoorn vonden we 7 verschillende mineerders; op Els zelfs 8 verschillende mineerders die horen tot de Lepidoptera. Op kruiden werd ook gezocht, maar alleen op het Wilgeroosje vonden we mijnen van *Mompha raschkiella*. Het voorkomen van deze micro was nog niet in Noordoost Friesland vastgesteld (J.H.Kuchlein, 1993).

In een grote Wilgenstruik vonden we grote gallen. Hierin bevinden zich o.a. de rupsen van de Wilgenwespvlinder (*Synanthedon formicaeformis*). Enkele takken met gallen werden meegenomen. Op 12 januari 2004 kwam daar bij Henk en Auke Hunneman in huis de wilgenwespvlinder uit. Normaal vliegen de vlinders in mei-augustus (T.Zeegers, 1996). Op 2 februari 2004 kwam bij Siep en Jannie Sinnema uit de gal een sluipwesp uit met een lange legboor. Vermoedelijk parasiteerde deze sluipwesp op een rups van de Wilgenwespvlinder.

Volgens Fibiger & Kristensen (1974) worden de eieren van de wespvlinders gelegd in scheuren van de bast of in oksels van takken. De jonge rupsen boren gangen

tussen de bast en het hout. Dit veroorzaakt de vorming van grote zwellingen of gallen. Galvorming bij planten is een woekering van plantenweefsel als reactie op een chemische stof van een ei of larve. Bekend is de aantasting van gallen op Eikenbladeren door galwespen, maar ook keverlarven kunnen woekeringen veroorzaken. In “Die Schmetterlinge Baden-Württembergs” Band 5 Nachtfalter III (1997) wordt beschreven dat de eieren in al bestaande woekeringen of beschadigde plaatsen van de boom worden gelegd. Het is de vraag welke situatie zich in Oostermeer bij de Wilgenstruik heeft voorgedaan.

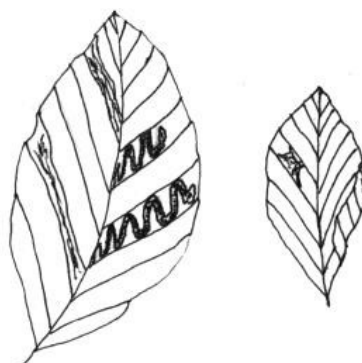
Tenslotte reden we naar het gasstation bij Oostermeer. Er is hier een boomwal geplant met veel verschillende soorten bomen. Hier stonden ook enkele Beuken. We vonden naast de bekende mineerders *Stigmella tityrella* (gangmijn) en *Phyllonorycter maestingella* (vouwmijn) ook de weinig voorkomende *Parornix fagivora* (omgevouwen bladrand).

Linkerkant blad:

Phyllonorycter maestingella

Rechterkant blad:

Stigmella tityrella

Parornix fagivora

Langs de weg in een oudere boomwal vonden we ook een mijn van een mineervlieg op Eikvaren (*Polypodium*); door W.Ellis (zie op internet <http://www.xs4all.nl/~wnellis/>) gedetermineerd als *Chromatomya scolopendri*.

Totaal zijn deze dag 51 verschillende soorten bladmineerders van microvlinders over 21 verschillende soorten planten waargenomen.

Literatuur:

M.Fibiger & N.P.Kristensen, 1974: The Sesiidae (Lepidoptera) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica Volume 2.

J.H.Kuchlein, 1993: De Kleine Vlinders.

Th.Zeegers, 1996: De Wespvlinders van Nederland en België.

Jeugdbondsuitgeverij, 2de druk.

Die Schmetterlinge Baden-Württembergs, Band 5 Nachtfalter III (1997)